

Hansti Duniya (Punjabi)

♦ Vol. 46 ♦ No. 07

♦ July 2022

₹15/-

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਹੁੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਹੁੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

• Vol. - 46 • ਅੰਕ - 07 • ਜੁਲਾਈ 2022 • Pages : 52
(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪਤ੍ਰਿੰਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher Raj Kumari, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-9, printed at M.P. Printers, B-220, Phase-II, NOIDA - 201305 (UP) & published at Sant Nirankari Satsang Bhawan, Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

04

19

16

20

ਸਤੰਭ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤਰੀ	10
ਹਾਸਾ-ਖੇਡਾ	16
ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਕ	50

46

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਕਹਾਣੀਆਂ

06. ਮੱਠ੍ਠੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ
- ਦਰੰਦਰ

12. ਲਾਲਚੀ ਸੇਠ
- ਅਮਨਪੀਤ

14. ਕਿਰਤ ਦੀ ਸਾਨ
- ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

24. ਚੂਹੀ ਦੀ ਜਿੱਦ
- ਪਵਨ ਬਜਾਜ

28. ਨਿੱਤਰ ਬਾਲਕ ਮਲਹਾਰੀ
- ਡਾ. ਵਿਕਾਸ ਮਾਨਵ

30. ਸੱਚੀ ਮਿੱਤਰਤਾ
- ਏ. ਪੀ. ਸਿੰਘ

40. ਵਰਦਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਆਕਲਪ
- ਪ੍ਰਿਯਾਲ ਸਾਹਿਕ

06

12

14

28

30

35

40

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

05. ਉਜ਼ਿਆਰੇ ਬਣਨਾ
- ਰਾਜਿੰਦਰ

18. ਚਿੜੀ
- ਮੀਠੂ ਸਿੰਘ

26. ਬੁਲਬੁਲ ਰਾਣੀ
- ਉਸਾ ਸਰੀਨ

33. ਆਉ ਕੁੱਝ ਉਪਕਾਰ ਕਰੀਏ
- ਸੀਤਾਰਾਮ 'ਮਨਮੋਜ਼ੀ'

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

08. ਤੇਤਾ
- ਦੀਪਾਂਸੂ ਜੈਨ

11. ਸੇਹ
- ਜੀਓਂਦਰ

15. ਵਿਚਿੱਤਰ ਨਦੀਆਂ
- ਨਰਿੰਦਰ ਦੇਵਾਂਗਨ

25. ਹਾਂ
- ਕਰਮਪਾਲ

34. ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ...
- ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

39. ਨਾਮ ਦੱਸੋ...
- ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

43. ਕੀਟ-ਪਤੰਗਿਆਂ ਦੀ ਅਜੀਬ...
- ਗੋਪਾਲ ਗੁਪਤਾ

ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ

ਦਾ ਗੁਣ

ਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਉਨਾਂ ਹੀ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀਆ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਉਲੱਝਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਣ ਹਨ- ਪਿਆਰ, ਨਿਮਰਤਾ, ਮਿਲਵਰਤਣ, ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਭ ਗੁਣਾਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੁਣ ਹੈ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੁਣ ਦੀ ਘਾਟ ਜਿਆਦਾਤਰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੀਵਨ ਅਕਸਰ ਨੀਰਸ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਲਪਨ ਅਤੇ ਕਿਸੌਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਜਿਹੋ ਸਿਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ 'ਚੋਂ ਅਕਸਰ ਝਲਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਇਨਸਾਨ ਅਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਨਾ ਕਰ ਪਾਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਦੀਅਕ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦਾ ਵੇਖ ਕੇ

ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਪਾਉਣਾ; ਇਹ ਬਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੌਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਇਹ ਕਮੀ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਦੁਰਗੁਣਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪ ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਨਾਉਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਲਦੀ ਜਾਂ ਏਰਖਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਵੱਲ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਸਰਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਬੱਚਿਓ! ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਗੁਣ ਅਪਨਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

ਉਜਿਆਰੇ ਬਣਨਾ

ਬੋੜੇ ਨਟਖਟ, ਬੋੜੇ ਸੁੰਦਰ,
ਆਸੀਂ ਹਾਂ ਬੱਚੇ ਛੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ।

ਨੱਚਣਾ-ਟੱਪਣਾ ਸਾਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ,
ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਸਾਡਾ ਨਤਾ।
ਪੜ੍ਹਦੇ-ਲਿਖਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ,
ਹਾਸੇ-ਖੇਡੇ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਖਾਤਾ।

ਛੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗੂ ਖੁਸ਼੍ਖੂ ਫੌਲਾਉਣੀ,
ਸੁਫ਼ਨੇ ਸਾਡੇ ਝੂਲਿਆਂ ਵਰਗੇ।

ਝਰ-ਝਰ ਨਦੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਵਹਿਣਾ,
ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਹੀ ਵੱਧਣਾ ਹੈ।
ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਉਜਿਆਰੇ ਬਣਨਾ,
ਉਚੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਚੜਨਾ ਹੈ।

ਪਰਤੀ ਦੇ ਵੀ ਹੋਣ ਪਿਆਰੇ,
ਨਿਰਮਲ ਨਿਸਛਲ ਛੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ।

ਅਨੁਸਾਸਨ ਹੋਵੇ ਆਪਣਾ ਗਹਿਣਾ,
ਮਿੱਠੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿਣਾ।
ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਘਬਰਾਉਣਾ,
ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਸਹਿਣਾ।

ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਭੁੱਲ ਕੇ,
ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਛੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ।

ਕਹਾਣੀ : ਦਵਿੰਦਰ

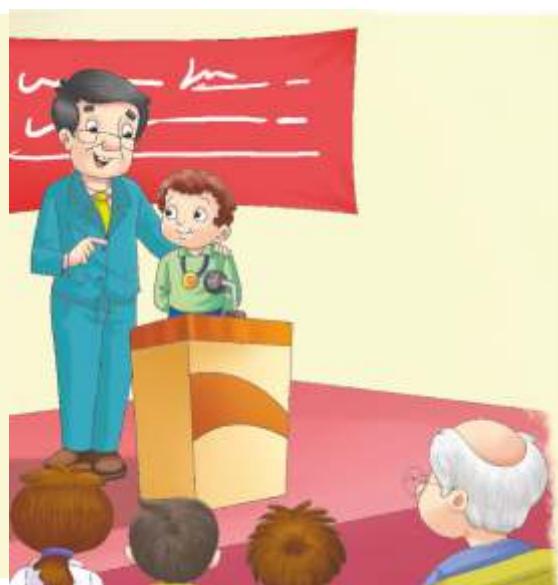
ਮੌਨੂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ

ਸ਼ਾ ਰਦਾ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਿਰ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਉਤਸਾਹ ਵਿੱਚ ਡੁਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਰਿੰਕੂ, ਰੋਹਨ, ਚਿੰਕੂ, ਚਿੰਕੀ, ਪਿੰਕੀ, ਡਿੰਕੀ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਕਪਿੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜੇ-ਧੱਜੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਿੰਕੂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਤੇ ਆਉਣ ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਜੋ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਹਣ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋੜ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਉਣ ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸਾਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ,

ਸਿਵਾਏ ਮੌਨੂ ਦੇ। ਮੌਨੂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਾਲਕ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਮੌਨੂ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਦੇ। ਉਦਾਸ ਮਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮੌਨੂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਇੱਕ-

ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਡਾਂਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਤੇ ਆਉਣ ਤੇ ਤਾਂ ਚਿੰਕੀ ਨੂੰ ਸੁਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਫਸਟ ਆਉਣ ਤੇ ਤਾਂ ਡਿੰਕੀ ਨੂੰ ਪੋਸਟਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ
ਲਈ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪੁਰਸਕਾਰ
ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।
ਤਦ ਮੰਚ ਤੋਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੋਈ-
ਇਸ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਨੇ
ਇੱਕ ਸਪੈਸ਼ਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ
ਗੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਰਸਕਾਰ
ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਫ਼ਾਈਦਾਰ
ਵਿਵਿਦਾਰਥੀ ਜਾਂ
ਵਿਵਿਦਾਰਥਣ ਦਾ। ਅਰਥਾਤ
ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ
ਵੱਧ ਸਾਫ਼-ਸੁਖਰਾ ਬਣ ਕੇ
ਆਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ
ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਦੀ
ਯੂਨੀਫ਼ਰਮ ਧੋਤੀ ਹੋਈ

ਹੋਵੇਗੀ, ਵਾਲ ਸੰਵਾਰੇ ਹੋਣਗੇ, ਨਹੁੰ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ,
ਦਾਤਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੋ ਗੰਦਰੀ ਨਹੀਂ
ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੂੜਾ ਕੂੜੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਸੁੱਟਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ
ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਬੱਚਿਓ!
ਇਸ ਸਾਲ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਜੋ ਖਰਾ
ਉਤਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਸਾਫ਼-ਸੁਖਰਾ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਵਿਦਾਰਥੀ
ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੌਨੂੰ। ਜੀ, ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਸੁਣਿਆ,
ਮੌਨੂੰ ਹੀ ਉਹ ਵਿਵਿਦਾਰਥੀ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਸਾਫ਼-ਸੁਖਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਬਾਦ ਮੌਨੂੰ ਦੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰੇ ਤੇ
ਇੱਕਦਮ ਚਮਕ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਮੌਨੂੰ ਮੰਚ ਤੇ
ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ
ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ
ਦੇ ਬਾਦ ਘੋਸ਼ਣਾਰਤਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਸਭ
ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਫ਼ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਨੂੰ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਸਾਫ਼-ਸੁਖਰਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਫ਼ਾਈ
ਦੇ ਬਹੁਰ ਅਸੀਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਜਕੜਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਫ਼
ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ
ਆਸ-ਪਾਸ ਵੀ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ
ਲਈ ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ
ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

ਮੌਨੂੰ ਦੇ ਇਸ ਉਤਰ ਦੇ ਬਾਦ ਪੂਰਾ ਹਾਲ
ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਨਾਲ ਗੁੰਜ ਉਠਿਆ।
ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਮੌਨੂੰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਥਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ
ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ - ਮੌਨੂੰ.... ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋ ਬੇਟਾ।
ਮੌਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸਕਾਰਿਤ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ
ਖੁਦ ਨੂੰ ਇੱਕਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ
ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।
ਉਹ ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਫ਼ਾਈ
ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਦੀਪਾਂਸੂ ਜੈਨ

ਰਟੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤੇਤਾ?

Bਹਤ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬੁਲਬੁਲ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣੀ ਸਿੱਖ ਲਈ। ਬੁਲਬੁਲ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ— ਕਰੋ, ਕਿਵੇਂ ਹੋ? ਆਦਮੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, 'ਕੀ ਸਚਮੁੱਚ ਇਹ ਪੰਛੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ?' ਇਹ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਦਮੀ ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਤੇਤਾ ਵੀ ਪਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣਾ ਸਿਖਾ ਦੇ।

ਉਹ ਆਦਮੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਅਨਾਜ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਲਿਆਇਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬੁਲਬੁਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਏ।

- ਤੇਰੇ ਗੁਵਾਂਢੀ ਦਾ ਅਨਾਜ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ? - ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਤਪਾਕ ਕੇ ਉਤੱਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਲੋਕ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਤਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ - 'ਇਹ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੇ

ਅਨਾਜ ਦਾ ਬੋਰਾ ਚੁਰਾ ਕੇ
ਪਿਛਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾ ਕੇ
ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ
ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਅਨਾਜ ਦਾ
ਬੋਰਾ ਮਿਲ ਰਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ
ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ— ਤੂੰ
ਮੁਖੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ
ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਬਤੌਰ ਗਵਾਹ ਉਸ
ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣਾ।

ਉਸ ਰਾਤ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਬੁਲਬੁਲ ਦੇ
ਪਿੰਜਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਇੱਕ ਕੰਬਲ
ਨਾਲ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ— ਆਰਾਮ ਨਾਲ
ਸੌ ਜਾਓ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਢੋਲਕ ਵਜਾਉਣਾ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ
ਬਾਲਟੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੱਟੇ
ਬੁਲਬੁਲ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸਵੇਰੇ ਹੋਈ ਦੋਵੇਂ ਮੁਖੀਏ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼
ਹੋਏ। ਮੁਖੀਏ ਨੇ ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ— ਦੱਸੋ,
ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀ-ਕੀ ਵੇਖਿਆ?

ਬੁਲਬੁਲ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਜੋੜੇ-ਘਟਾਏ ਸਾਰੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੁਖੀਏ ਨੇ ਉਸ
ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਫੈਸਲਾ
ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਦਮੀ ਚੀਕਿਆ—

ਠਹਿਰੋ, ਇਹ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿਹਰਬਾਨੀ
ਕਰਕੇ ਆਪ ਇਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਮੌਸਮ
ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸੱਚਾਈ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਆ ਜਾਏਗੀ।

ਮੁਖੀਏ ਨੇ ਬੁਲਬੁਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ
ਉਤੱਤ ਦਿੱਤਾ— ਉਸ ਰਾਤ ਖੂਬ ਬਦਲ ਗਰਜ ਰਹੇ
ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਰਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਮੌਸਮ
ਸਾਫ਼ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਮੰਨ ਕੇ
ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਬੁਲਬੁਲ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਘਰ¹
ਆਈ। ਉਹ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ— ਮਿੱਤਰ ਮੈਂ ਤਾਂ
ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ
ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ। ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਸ ਲਈ ਉਹੀ ਕਹਿਣਾ ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਵੀ ਤੋਤਾ
ਆਦਮੀ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ
ਗੱਲ ਨਹੀਂ
ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ
ਉਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ,
ਜੋ ਆਦਮੀ
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਰਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ

□ ਘੰਭੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਨਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰਾਨਾ ਆਸਾਨ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਨਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘਣਤਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਾਰ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰਨ ਤੇ ਹਟਾਏ ਗਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਰ ਵਿੱਚ ਨਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਾਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਣਤਵ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਛਾਲ-ਬਲ (ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਵ ਵਿੱਚ ਫੁਥੋਣ ਤੇ ਦ੍ਰਵ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਬਲ) ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤੈਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਲੂਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆੰਡਾ ਕਿਉਂ ਤੈਰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘਣਤਵ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਲੂਣ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘਣਤਵ ਵੀ ਵੱਧਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਘਣਤਵ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਉਛਾਲ-ਬਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਸਧਾਰਣ ਜਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੂਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆੰਡਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤੈਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਖਾਲੀ ਟਰੱਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰੇਕ ਵਸਤੂ ਅਵਸਥਾ ਪਰਿਵਰਤਨ (ਵਿਰਾਮ ਤੋਂ ਗਤੀ ਅਤੇ ਗਤੀ ਤੋਂ ਵਿਰਾਮ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ) ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਜੜਤਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਲੀ ਟਰੱਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਟਰੱਕ ਦਾ ਜੜਤਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਵਸਤੂ ਦਾ ਜੜਤਵ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਲ ਲਗਾਉਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲੀ ਟਰੱਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

''ਸੇਹ''

ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ

ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਗਲ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੋਖਾ ਜੀਵ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਵੀ ਬਚ-ਬਚ ਕੰਬਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਨੁਕੀਲੇ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਘਣੇ ਕੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੂਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਭਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਜੀਵ ਨੂੰ 'ਸੇਹ' ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੇਹ ਦਾ ਸਰੀਰ 60-70 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਵਜਨ 18-20 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਰਣ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੂਛ 4-5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਝ ਇਹ ਥਣਧਾਰੀ ਜੀਵ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੈ ਬੜਾ ਆਲਸੀ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਟਿਕ ਕੇ ਗਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਨੁਕੀਲੇ ਕੰਡਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸਨਕ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁੰਮਦੇ ਖੂੰਖਾਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਰ, ਚੀਤਾ, ਜੰਗਲੀ ਭੇੜੀਏ, ਜੰਗਲੀ ਕੁੱਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ

ਨੂੰ ਨੁਕੀਲੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਡੇ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਜਾਨਵਰ ਦੂਰ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਇਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੰਡੇ ਤੀਰ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਖੁਭ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਖਮ ਕਰਕੇ ਖੂਨ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਇਹ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਜਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਸੇਰ ਉਲਟੇ ਪੈਰ ਦੌੜਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਕੰਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹੀ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮਾਦਾ ਸੇਹ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜ ਤੱਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੰਡੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦੌਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੰਡੇ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਛਿੱਡ ਭਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਲਾਲਚੀ ਸੇਠ

ਇੱਕ ਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗਰੀਬ ਸੀ ਪਰ ਦਿਲ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਦਿਲ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੇਠ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਅਮੀਰ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਤੋਂ ਲੋਕ ਕਾਫ਼ੀ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਸਨ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਉਸ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਘਰ ਰੁਕੇ। ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਜੋ ਵੀ ਰੁਖੀ-ਮਿਸੀ ਰੋਟੀ ਸੀ, ਉਸ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਸੌਣ ਲਈ ਮੰਜਾ-ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਉਸ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਬਹੁਤ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਸਵੇਰੇ ਜਾਗ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ - “ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਤੁੰ ਜੋ ਵੀ ਵਰਦਾਨ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਉਸ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੀ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਉਸ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਹੰਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੰਸ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਗਰੀਬੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇੱਕ ਸੌਨੇ ਦਾ ਆਂਡਾ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁੰ ਅਮੀਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁੰ ਸਭ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਉਸ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਉਸ ਹੰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ

ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦੇ ਕੇ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰੀ। ਉਸ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਬਸ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਉਹ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਹੰਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਆਂਡਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਭ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਠ ਇਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਇਹ ਰਾਜ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਸੇਠ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਫਿਰ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਹੰਸ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਹੰਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਆਂਡਾ ਵੀ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੇਠ ਨੇ ਚੌਰੀ-ਛਿਪੇ ਉਹ ਸੋਨੇ ਦਾ ਆਂਡਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੰਸ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਹੰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੰਸ ਨੂੰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਅਮੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਪਰ ਸੇਠ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੰਸ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਹੰਸ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਆਂਡਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਉਤਾਰਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਹੰਸ ਨੇ ਉਸ ਸੇਠ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਆਂਡਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸੇਠ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਲਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੰਸ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਆਂਡਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਂਡੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਲਾਲਚ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੰਸ ਦੇ ਪੇਟ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚੋਂ ਆਂਡੇ ਕੱਢਣੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲਚੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਅੰਤ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਉਸ ਸੇਠ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ ਸਨ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ, ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਿਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ

ਇੱਕ ਕ ਵਾਰ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਕਰਮ ਮ੍ਰਿਤਲੋਕ ਦੀ ਸੈਰ
ਤੇ ਨਿਕਲੇ। ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਨਗਰ ਵਿੱਚ
ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਿਖਾਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ
ਜੋ ਭੀਖ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਦਯਾ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ
ਉਸ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦੀ
ਮੁੰਦਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਭਿਖਾਰੀ ਨੇ ਮੁੰਦਰੀ ਵੇਚ ਕੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ
ਤਕ ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਫਿਰ ਘੁੰਮਫਿਰ
ਕੇ ਉਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ
ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ।

ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿਖਾਰੀ ਤੇ ਦਯਾ ਆ ਗਈ ਅਤੇ
ਉਸ ਨੇ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ
ਦੂਸਰੇ ਨਗਰ ਵੱਲ ਚਲ ਪਏ। ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ

ਭਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹਾਰ ਵੇਚ ਕੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਤਕ
ਐਸੋ-ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਕਰਮ ਫਿਰ ਉਸ ਨਗਰ
ਵਿੱਚ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਢੀ ਹੈਰਾਨੀ
ਹੋਈ ਕਿ ਭਿਖਾਰੀ ਫਿਰ ਭੀਖ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਦਯਾ ਆ ਗਈ।
ਉਸ ਨੇ ਭਿਖਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ
ਇੱਕ ਧਨੀ ਸੈਠ ਦਾ ਭੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਕੋਲ
ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - "ਤੂੰ ਤਾਂ ਇੱਕਦਮ ਹੱਟਾਕੱਟਾ
ਹੈ ਫਿਰ ਭੀਖ ਕਿਉਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ? ਤੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਹੈ।
ਆਖਿਰ ਕਦੋਂ ਤਕ ਭੀਖ ਮੰਗ ਕੇ ਆਪਣੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇਗੇ?"

ਇਸ ਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਬੋਲਿਆ - "ਧੰਦਾ ਕਿਥੋਂ ਕਰਾਂ?"

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਕੋਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਵਾਂ?

ਕਰਮ ਬੋਲਿਆ - "ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸੌ ਕਿਲੋ ਆਲੂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਤੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ।"

ਕਰਮ ਨੇ ਸੌ ਕਿਲੋ ਆਲੂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਨਗਰ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ। ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਫਿਰ

ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਕਰਮ ਉਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਭਿਖਾਰੀ ਆਲੂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਿਉਪਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁੱਖ ਮੂੰਹ ਖੋਲੀ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਵੇਖਿਆ ਤੂੰ? ਹੁਣ ਇਹ ਭਿਖਾਰੀ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਆਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਉਪਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਭਿਖਾਰੀ ਦੀ ਦੋ ਵਾਰ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਹ ਆਲਸੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੈਂ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਾਈ।"

ਵਿਚਿੱਤਰ ਨਦੀਆਂ

ਸਿਆਹੀ ਨਦੀ - ਅੱਜ ਤੋਂ ਲੱਗਭਗ 280 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਅਲਜੀਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਖੇਜ ਕੀਤੀ, ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਘਣੀ ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਨਦੀ। ਸਿਆਹੀ ਨਦੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੂਤਰ ਹਨ, ਲੋਹ ਲਵਣ ਅਤੇ ਲੈਡ ਆਕਸਾਇਡ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਸਾਇਣਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਮਿਸਰਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵਧੀਆ ਸਿਆਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਨਦੀ ਦੇ ਨੀਲੇ, ਗਹਿਰੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿੱਠੀ ਨਦੀ - ਠੰਡੇ, ਗਹਿਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਨਦੀ ਨੇਬਰਾਸਕਾ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ

ਪਾਣੀ ਸ਼ਹਿਰਦ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਿਲਾਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅਦਭੁਤ ਨਦੀ 1930 ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਖੋਜੀ ਗਈ। ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਨਦੀ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਿਠਾਸ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਨਦੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵਧਿਆ ਹੈ।

ਬਹੁਰੰਗੀ ਨਦੀਆਂ - ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲੀ, ਸੰਦਲੀ, ਪੀਲੀ, ਲਾਲ ਅਤੇ ਦੁਧੀਆ ਸਫੇਦ ਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਧਰਤਲ, ਕਿਨਾਰੇ ਅਤੇ ਪਰਬਤ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ - ਪਦਾਰਥ ਵੀ। ਮਸਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਕਾਲੀ ਨਦੀ ਜਾਂ ਚੀਨ ਦੀ ਪੀਲੀ ਨਦੀ ਵੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈਂ।

□ ਨਹਿੰਦਰ ਦੇਵਾਂਗਨ

ਹਾਸਾ ਬੇਡਾ

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਨੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਰਹੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ 'ਲੇਡੀ ਡਾਕਟਰ' ਨੂੰ ਕਿਹਾ -

ਇਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੁਣ ਮੇਰਾ 'ਸਿਰਦਰਦ' ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੇ ਲੇਡੀ ਡਾਕਟਰ ਥੋਲੀ -

ਸਿਰਦਰਦ ਲਈ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲੋ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ ਦੀ ਮਾਹਿਰ ਹਾਂ।

ਫਲ ਵਾਲਾ : ਸਾਹਿਬਾਨ ਸੇਬ ਲੈ ਜਾਓ, ਸਿਹਤ ਬਣ ਜਾਏਗੀ।

ਗਾਹਕ : ਅੱਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਅ ਲਗਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਬਣੇ ਜਾਨਾ ਬਣੇ ਪਰ ਸੇਬ ਵਿੱਕਣ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਸਿਹਤ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਜਾਏਗੀ।

ਵੇਟਰ : ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਆਪ ਇੱਥੇ ਮੁਬਦੀ ਵਿੱਚ ਹੀਰੇ ਬਣਨ ਆਏ ਹੋ।

ਨੌਜਵਾਨ : ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ?

ਵੇਟਰ : ਦਰਾਸਲ ਮੈਂ ਵੀ ਹੀਰੇ ਬਣਨ ਆਇਆ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ : (ਬੱਚੇ ਨੂੰ) ਬੇਟੇ ਇਹ ਦਵਾਈ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਚਮਚ ਰੋਜ਼ ਲੈਣਾ।

ਬੱਚਾ : ਲੇਕਿਨ ਡਾਕਟਰ ਅੰਕਲ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਹੀ ਚਮਚ ਹਨ।

- ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ

ਮਾਲਿਕ : (ਨੌਕਰ ਨੂੰ) ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਰੋ।

ਨੌਕਰ : ਮਾਲਿਕ, ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲੀ ਢੁੱਧ ਪੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਕਹੋ ਤਾਂ ਭਜਾ ਦੇਵਾਂ।

ਗਾਹਕ : (ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ)

ਮੈਨੂੰ ਚੂਹੇ ਫੜਨ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਦੇ ਦਿਉ।

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਭਾਈ।

ਗਾਹਕ : ਛੇਤੀ ਕਰੋ ਭਾਈ ਮੈਂ ਟ੍ਰੈਨ ਫੜਨੀ ਹੈ।

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੂਹੇ ਫੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਟ੍ਰੈਨ ਨਹੀਂ।

ਭਾਕੂ : (ਸੇਠ ਨੂੰ) ਸੇਠ, ਜਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾ ਮਾਲ?

ਸੇਠ : ਭਾਈ ਜਾਨ ਹੀ ਲੈ ਲੈ, ਮਾਲ ਤਾਂ ਬੁਢਾਪੇ ਤਕ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।

- ਅੰਲ੍ਹ ਕੇ ਜੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ 0 ਆਇਆ।

ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਬੋਲਿਆ - ਇਹ ਕੀ ਹੈ?

ਬੱਚਾ : ਪਿਤਾ ਜੀ, ਟੀਚਰ ਦੇ ਕੋਲ 'ਸਟਾਰ' ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਮੂਨ' ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

- ਗੀਤੂ ਖਨੇਜਾ

ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਧੋਬੀ ਨੂੰ ਝਿੜਕ
ਰਿਹਾ ਸੀ -

ਇੱਕ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਕਮੀਜ਼
ਗਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਉਪਰੋ
ਪੁਲਾਈ ਦੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗ
ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧੋਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਸਾਹਿਬ! ਕਮੀਜ਼ ਪੁਲਣ ਦੇ
ਬਾਦ ਗਵਾਚੀ ਹੈ।

ਮਾਂ : (ਪੁੱਪੂ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ੀ
ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਰੱਖੀ ਹੈ?

ਪੁੱਪੂ : ਉਹ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਈ
ਸੀ। ਧੋਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਰੀ
ਬਾਲਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਾਂ : (ਨਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ) ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ
ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰੇ ਰਹੀ ਹੈ?

ਨਿਸ਼ਠਾ : ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਵੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ
ਵੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ।

ਨਵੀਨ : (ਅਪਣੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ) ਰਾਮ
ਲਾਲ, ਤੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ
'ਜਾਗਦੇ ਰਹੋ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬੇਲਦਾ ਹੈ?

ਚੌਕੀਦਾਰ : ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਆਪ ਲੋਕ
ਜਾਗਦੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੌ ਜਾਵਾਂ।

ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ : ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਕਿਥੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ?

ਸੇਰੂ : ਕਾਫੀ ਸੌਚਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਡੱਡੇ ਤੇ।

- ਸਾਂਝਵੀ

ਚਿੱਟ੍ਟ

ਡਾਕਟਰ
ਚਿੱਟ੍ਟ

ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਸਾਲ
ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਹੋਇਆ
ਸੀ।

ਤਾਂ ਹੁਣ
ਤੁਸੀਂ ਨਹਾਉਣ
ਲਈ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅੱਜ
ਇਧਰੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ
ਸੋਚਿਆ ਪੁੱਛਦਾ ਜਾਵਾਂ, ਹੁਣ
ਨਹਾ ਲਵਾਂ ਕੀ?

ਛੋਟ੍ਟ

ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ
ਦੰਦ ਵਿੱਚ ਕੀੜਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ
ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲਾ ਦੰਦ
ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਡਾਕਟਰ :

ਉਹ ਕੀੜਾ
ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ
ਦੰਦ ਤੇ ਖੜਾ
ਹੈ ਕੇ ਉਪਰ
ਵਾਲੇ ਦੰਦ ਨੂੰ
ਕੱਟਦਾ ਸੀ,
ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਖੜਾ
ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਵਿਤਾ : ਦੱਸ ਬਿੱਲੀ ਅਤੇ ਗਾਊ ਆਪਸ ਵਿਚ
ਭੈਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹਨ?

ਨੂਰ : ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੀਦੀ।

ਕਵਿਤਾ : ਗਾਊ ਮਾਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿੱਲੀ
ਮਾਸੀ।

- ਉਰਗਿੱਲਾ ਗੁਪਤਾ

ਬਾਲ ਕਵਿਤਾ : ਮੀਠੂ ਸਿੰਘ

ਚਿੜੀ

ਇੱਕ ਸੀ ਚਿੜੀ ਮੋਟੀ-ਤਾਜੀ,
ਉਡਣ ਤੋਂ ਲਾਚਾਰ ਸੀ।
ਉਪਰੋਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਦਿਸਦੀ,
ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ।

ਚਲਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਦਾਣਾ ਖਾਂਦੀ,
ਪਾਣੀ-ਪੀਂਦੀ ਸੀ ਗਟ-ਗਟ।
ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਤੇ ਬੈਠੀ-ਬੈਠੀ,
ਸੌਂਦੀ ਗਰੰਦੀ ਸੀ ਦਿਨਭਰ।

ਬਾਂਦਰ ਭਾਲੂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ,
ਕਰਿਆ ਕਰ ਤੂੰ ਕੰਮ,
ਕੰਮ ਕਰੋਗੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹੋਗੀ,
ਸੁਸਤੀ ਛੱਡੇ ਤਿਆਗੋ ਆਰਾਮ।

ਹੇਲੀ-ਹੇਲੀ ਗੱਲ ਪਤੇ ਦੀ,
ਸਮਝ ਗਈ ਚਿੜੀ ਰਾਣੀ।
ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਖੁਦ ਕਰਦੀ,
ਦੂਰ ਹੋਈ ਸਭ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ।।

ਕਵਿਤਾ : ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ

ਮੱਛੀ ਰਾਣੀ

ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੀ ਮੱਛੀ ਰਾਣੀ,
ਜਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੋ?
ਮੈਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਚਾਹਾਂ,
ਭਰ ਕੇ ਕਿਉਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋ?

ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਹੋ ਖੇਡ-ਖੇਡਦੀ,
ਕੀ ਖਾਂਦੀ ਕੀ ਪੀਂਦੀ ਹੋ?
ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਬੋਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,
ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ?

ਕਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਝੂੰਮ ਕੇ,
ਕੀ ਤੂੰ ਵੀ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੋ?
ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਦੱਸ ਦੇ ਸਭ,
ਅੰਨਾ ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਹੋ?

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਤ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸਿਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1) ਇਕ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ੀਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2) ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਵੇਦਵਿਆਸ ਨੇ ਕਿਸ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3) ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਕੁਵੈਤਸਿਟੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4) ਸ੍ਰੀਮਦਭਗਵਦਗੀਤਾ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5) ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6) ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਕਿਸ ਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7) ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਨੂੰ ਤਿਥਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8) ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਰਾਜਦੂਤ ਕੌਣ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10) ਅਭਿਮਨਿਊ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11) ਕਿਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 29 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12) ਲੈਬਨਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13) ਸ਼ਕੁਤਲਾ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14) ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੰਨ 1526, 1556, ਅਤੇ 1561 ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਯੁੱਧ ਲੜੇ ਗਏ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15) ਕਿਸ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ ਹੈ?

(ਸਹੀ ਉਤੱਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖੋ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਜਿਉ ਸੋਨ੍ਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ
ਵਿੱਚ ਝਾਕਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਟੀ ਪਾਣੀ
ਦੀ ਬੋਤਲ ਦਬਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਸੋਨ੍ਹ ਦੇ
ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਜ਼ਾ ਆਇਆ, ਮਜ਼ਾ ਆਇਆ! ਤੁਸੀਂ
ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਨਾ, ਕਿਵੇਂ ਸਾਰਾ
ਪਾਣੀ ਸੋਨ੍ਹ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ।

ਹਾਂ ਕਿੱਟੀ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਆਇਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ

ਬੱਚਿਊ, ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ
ਹੋਮਵਰਕ ਵਿਖਾਉ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋਮਵਰਕ
ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ।

ਕਿਟੀ ਝਟ ਮੱਟ੍ਟ ਦੀ
ਕਾਪੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਿਖਾ
ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ
ਕਿਟੀ!

$$2+2=4$$
$$3+5=8$$

ਸੌਮ ਇਹ ਮੇਰਾ
ਹੋਮਵਰਕ!

ਮੱਟ੍ਟ,
ਤੇਰਾ
ਹੋਮਵਰਕ
ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਮੇਰੀ
ਕਾਪੀ
ਕਿਥੇ
ਗਈ!!

□ ਪਵਨ ਬਜਾਜ਼

ਚੁਹੀ ਦੀ ਜਿੱਦ

ਰਾਮਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਰੀਚੇ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚੇ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਵਿੱਚ ਰਾਣੀ ਚੁਹੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਹੱਸਮੁਖ, ਨੱਟਖੱਟ, ਮਿਲਣਸਾਰ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਲਾਡਲੀ ਸੀ।

ਖੁੱਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਰਾਣੀ ਅਕਸਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਸਦੇ-ਖੇਡਦੇ, ਪੜ੍ਹਦੇ-ਲਿਖਦੇ ਵੈਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੈਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲਲਚਾਇਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਜਦ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਾ ਰਹੇ

ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕੰਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇਗੀ-ਲਿਖੇਗੀ। ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਚੁਹਾ ਜਾਤੀ ਦਾ ਉਦਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ? ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਦੀ ਖੁਵਾਇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ-ਬੁਝਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕੋ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਅਰਥ ਦੇ ਲਫੜੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਵੇ।

ਦਰਅਸਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ। ਉਸੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕਾਲੂ ਬਿੱਲੇ ਦਾ ਅਤੰਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਹਾ ਉਸ

ਮਾਂ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ

ਰਾਹ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜਰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਦਿੰਦਾ?

ਰਾਣੀ ਚੂਹੀ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੀ - 'ਅਪ ਲੋਕ ਵਿਅਰਥ ਚਿੰਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਪਤਾ ਹੈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ?' ਇਸ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ- 'ਕੀ?'

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ- 'ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਤਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਿਖਿਅਕ ਹੋਣ। ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੋਚ-ਸਮਝ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿੱਡਰ ਹੋ ਕੇ ਜੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੋ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਅਨਿਂਦਾ ਸਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਅਪਰਾਧੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?'

'ਕੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਰਾਣੀ? ਅਸੀਂ ਕਾਲੂ ਬਿੱਲੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਹਾਂ?' ਬੁੱਢੀ ਚੂਹੀ ਦਾਦੀ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ? ਦਾਦੀ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਲੂ ਬਿੱਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਜੇਲ ਦੀ ਹਵਾ ਵੀ ਖਾਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।' ਰਾਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ? ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲੱਗੀ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਾਲੂ ਬਿੱਲੇ ਨੇ ਰਾਣੀ ਚੂਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਰੋਗਾ ਲੋਮੜਮਲ ਨੇ ਕਾਲੂ ਬਿੱਲਾ ਨੂੰ ਸੀਖਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਣੀ ਦੀ ਦੋਖਾ-ਦੇਖੀ ਬਾਕੀ ਜੰਗਲ ਦੇ ਚੂਹੇ-ਚੂਹੀਆਂ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਡਰਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੱਕ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਗਹੁ ਕਰਦੇ ਹਨ।

★ ਮਾਂ ਰਾਤ ਭਰ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌ ਸਕੇ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

★ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਾ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗ ਜਾਏ, ਫਟਾਫਟ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਬੇੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਾਗਣ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

★ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਬੇੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਸਕੇ।

★ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਢਲੀ ਸਿਖਿਆ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ/ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਆਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

★ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੰਡ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨਮਾਨ-ਭਰਪੂਰ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ■

□ ਉਸਾ ਸਰੀਨ

ਬੁਲਬੁਲ ਰਾਣੀ

ਸੁਖਾ ਸਵੇਰੇ ਬੁਲਬੁਲ ਆਉਂਦੀ,
ਰੁਖ ਤੇ ਥਹਿ ਕੇ ਗਾਣਾ ਗਾਉਂਦੀ।

ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਸਭ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਣਾ,
ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਛੇਤੀ ਘਰ ਜਾਣਾ।

ਉੱਡੀਕ ਨੇ ਕਰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਲ,
ਪਾਣੇ ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲਾ।

ਦਾਣਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਬੁਲਬੁਲ,
ਬੱਚੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਚੁਲਬੁਲਾ।

ਇੰਝ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਬੱਚੇ,
ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਮਨ ਦੇ ਸੱਚੇ।

ਐਸੀ ਹੈ ਇਹ ਬੁਲਬੁਲ ਰਾਣੀ,
ਇਸ ਦੀ ਹੈ ਬਸ ਇਹੀ ਕਹਾਣੀ।

- * ਪਹਿਲਾ ਗਿਆਨ ਪੀਠ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਾਲ 1965 ਵਿੱਚ ਮਲਿਆਲਮ ਕਵੀ ਗੋਵਿੰਦ ਸੰਕਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
- * ਬਿੱਛੂ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ 2000 ਪ੍ਰਾਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਨਿਊਜੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅੰਟਾਰਕਟਿਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- * ਰੇਫਲੀਸ਼ਿਆ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੀ ਕਲੀ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਿੱਚ ਨੌ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
- * ਅਫਗੀਕਨ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਭਾਰਤੀ ਹਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- * ਕੀੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਵਜਨ ਤੋਂ 30 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਲਗਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 50 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਜਨ ਉਠਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- * ਉਲੂ ਭਲੇ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਘੁਮਾ ਸਕਦਾ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅੰਗ ਹਿਲਾਏ ਬਿਨਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਪਿੱਛੇ ਘੁਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਚੂਹਾ ਉਠ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਿਨਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਝੀਗਰ ਤਾਪਮਾਨ ਠੰਡਾ ਜਾਂ ਗਰਮ ਹੋਣ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਠੰਡੇ ਜਾਂ ਗਰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
- * ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਮੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੰਗ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚਦਾ ਹੈ।
- * ਸਭ ਤੋਂ ਖਾਰਾ ਸਾਗਰ ਛੱਡ ਸੀ (ਮੱਤ ਸਾਗਰ) ਹੈ।
- * ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਹਾਸਾਗਰ ਪੁਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਹੈ।
- * ਸਾਇਥੇਰੀਆ ਦੀ ਬੈਕਾਲ ਝੀਲ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭੂਂਘੀ ਝੀਲ ਹੈ।
- * ਅਮੇਨੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਠੰਡੀ ਗੈਸ ਹੈ।
- * ਦੇਵੀ ਸਰਸਵਤੀ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਲਲਿਤ ਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
- * 'ਬੰਨਾਨਾ ਆਇਲ' ਕੇਲੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਇਲੇ ਦੇ ਰਾਸਾਇਣਕ ਆਸਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- * ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸੜਨ ਹੈ।
- * ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਉਪਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 'ਏਲਮ' ਨਾਮ ਦਾ ਟਾਪੂ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਤੈਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- * ਨੀਲ ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਨਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਗਹਿਰਤਾ - ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਮਾਰ

ਨਿਤਰ ਬਾਲਕ **ਮਲਹਾਰੀ**

ਗੁੱਲ ਲ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧਾਂਕ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੀ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਾਜ਼ੀਰਾਵ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਚੁਡਗਈ, ਵੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਮੁਗਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਲੁਟਮਾਰ ਅਤੇ ਦਹਿਜ਼ਤ ਮਚਾ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਇਹ ਸੈਨਿਕ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜਰਦੇ ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਭੇਡ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਜੋ ਵੀ ਹੱਥ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਵੱਡ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਪੜੀਆਂ ਵੀ ਸਾੜ ਦਿੰਦੇ। ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜੜ ਸਨ।

ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਲ ਨਾਮਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗਾਂ-ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾ

ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਦੀ ਵੱਲੋਂ ਉਡਦੇ ਧੂੜ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਵਾਪਰਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਡਰ ਗਏ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵੱਲ ਹਾਂਕਣ ਲੱਗੇ।

ਡਰਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਮਲਹਾਰੀ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਲਕ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਮਲਹਾਰੀ ਉਥੇ

ਇੱਕ ਰੁੱਖ

ਦੀ ਓਟ

ਵਿੱਚ

ਬੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਤਦੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਉ ਨਿਕਲਿਆ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਢੇਲੇ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ। ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਮੂੰਹ ਲਈ ਸਰਦਾਰ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਗਏ। ਬੱਚਾ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਤੰਬੂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇਗਾ।' ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਬਾਜ਼ੀਰਾਵ ਪੇਸ਼ਵਾ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਲਹਾਰੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੇਕੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਘੋੜਸਵਾਰ ਆ ਯਮਕੇ। ਮਾਂ ਨੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਬੋਲਿਆ- ਕਿਉਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਲੇ ਨਾਲ ਢਿੱਡ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ?

ਉਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਅੱਗੇ ਘੋੜਸਵਾਰ, ਨਾਲ ਮਲਹਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਬੁਢੇ, ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਸ਼। ਮਾਂ ਰੈਂਦੀ-ਚੀਕਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੀ ਭੀੜ ਖੜੀ ਸੀ।

- ਤੂੰ ਢੇਲਾ ਮਾਰਿਆ? - ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

- ਹਾਂ - , - ਕਿਉਂ -

- ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਇਸ ਲਈ।-

ਬਾਲਕ ਦਾ ਨਿਡਰਤਾ ਭਰਿਆ ਉਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਤੂੰ ਬਹਾਦਰ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਤੇਰਾ ਢੇਲਾ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗਲ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਿਆ।

ਪੇਸ਼ਵਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ - ਆਪ ਇਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ, ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗੇ।

ਪੇਸ਼ਵਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਾਲਕ ਬੜਾ ਹੋਣਹਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਹਾਦਰ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਛਤਰਪਤੀ ਸ਼ਾਹੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਛਤਰਛਾਇਆ ਹੇਠ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇਣ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਾਜ਼ੀਰਾਵ ਪੇਸ਼ਵਾ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਛਲ ਪਏ। ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਇਹ ਬਾਲਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹਿੰਮਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰਬੀਰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਬਣਿਆ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ - ਏ. ਪੀ. ਸਿੰਘ

ਸੱਚੀ ਮਿੱਤਰਤਾ

ਕਾ ਫੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮਿੱਤਰ - ਚੂਹਾ, ਮੋਰ, ਖਰਗੋਸ਼ ਅਤੇ ਕੱਛੂਆ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਰੁੱਖ ਸੀ। ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੋਰ ਦਾ ਆਲੂਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਥੱਲੇ ਥੁੱਡ ਵਿੱਚ ਚੂਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਰੁੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਘੁਰਨਾ ਸੀ। ਕੱਛੂਆ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਚਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪੱਕੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਸੀ। ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੂਹਾ, ਮੋਰ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੱਛੂਆ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਚਾਰੋਂ ਦੋਸਤ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ ਥੱਲੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਚਾਰੇ ਦੋਸਤ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਖੂਬ ਹਾਸ-ਖੇਡਾ

ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਤੱਕ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਚਾਰੇ ਦੋਸਤ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਲਈ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਵੀ ਚਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਦੋਸਤ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੋਰ, ਚੂਹਾ ਅਤੇ ਕੱਛੂਆ ਉਸ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ ਥੱਲੇ ਟਾਈਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਖਰਗੋਸ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸਤ ਆਪਣੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੋਸਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਖਰਗੋਸ਼ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਡਾ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਫਸ ਗਿਆ। ਹਨੇਰਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਚੰਨ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਜੁਰੂਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

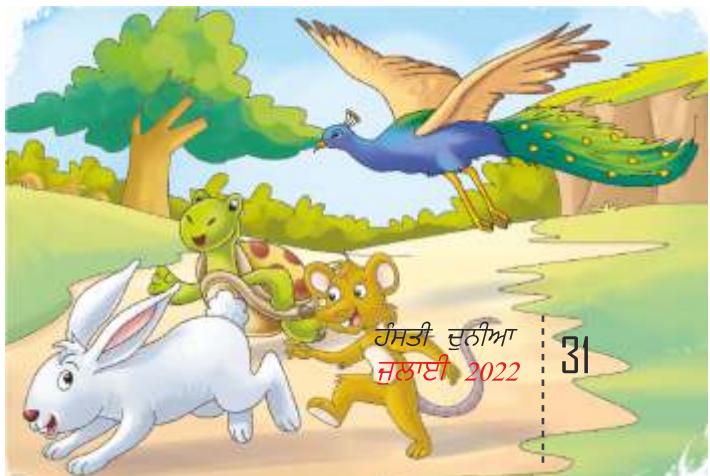

ਹੈ। ਸੁਰਜ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਕੱਛੂਆ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮੌਰ ਮਿੱਤਰ, ਸਵੇਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਬਿਹਤਰ ਇਹ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੌਸਤ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਏ। ਚਿੰਤਾ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਨੀਦ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੱਛੂਏ ਦੀ ਗੱਲ ਸਭ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕੱਛੂਆ ਅਤੇ ਚੂਹਾ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਮੌਰ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ।

ਮੌਰ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਖਰਗੋਸ਼ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੌਰ ਨੇ ਹੋਰ ਉਚੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰਗੋਸ਼ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਮੌਰ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ - “ਦੌਸਤ ਇਸ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਕਿੰਦਾਂ ਫਸ ਰਿਹਾ?” ਖਰਗੋਸ਼ ਦਾ ਮੂੰਹ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ - “ਇੱਕ ਦੁਸਤ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਭੇਜਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਰਿਹਾ।” ਉਸ ਨੇ ਮੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - “ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਪਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੌਸਤ ਚੂਹੇ ਅਤੇ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸਵੇਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ।” ਖਰਗੋਸ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹੰਡੂ ਵਹਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਮੌਰ ਨੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - “ਮਿੱਤਰ, ਤੂੰ ਇਵੇਂ ਨਾ ਸੋਚ। ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲਗਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।”

ਮੌਰ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਵਾਪਿਸ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਚੂਹਾ ਅਤੇ ਕੱਛੂਆ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਹੋਏ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੌਰ ਨੇ ਚੂਹੇ ਅਤੇ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਮੌਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਈ ਅਤੇ ਜਸੀਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਚੂਹਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੌਰ ਮਿੱਤਰ, ਮੇਰੇ ਦੰਦ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿੱਤਰ, ਖਰਗੋਸ਼ ਇੱਥੋਂ ਬੋੜੀ ਦੁਰੀ ਤੇ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਦਾਂ ਕਰ, ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਬੈਠ ਜਾ ਤੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਰਾ, ਤੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੀਂ। ਚੂਹਾ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਮੌਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੌਰ ਨੇ ਲੰਬੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀ। ਮੌਰ ਨੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਖਰਗੋਸ਼ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਖਰਗੋਸ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਚੂਹੇ ਨੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ - “ਮਿੱਤਰ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾਲ ਕੱਟ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

ਚੂਹੇ ਨੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਿੱਖੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਖਰਗੋਸ਼ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਜਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਆਈ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੱਛੂਆ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਚਾਰੇ ਦੌਸਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਹੁਤ ਬੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚਾਰੇ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਮਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਹੀ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਉਥੋਂ ਇਕੱਠੇ ਚੱਲ ਪਏ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੱਖੀ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਲ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਾਜ਼ੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਚਾਰੋਂ ਦੌਸਤ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ

ਸਨ। ਮੌਰ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਤੇ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰਗੋਸ਼ ਅਤੇ ਚੂਹਾ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਇੱਧਰ-ਇਧਰ ਛੁਪ ਗਏ ਪਰ ਕੱਛੂਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਕੱਛੂਏ ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਫਿਰ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ।

ਖਰਗੋਸ਼, ਮੌਰ ਅਤੇ ਚੂਹਾ ਫਿਰ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਤਾਂ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗ ਲਗਾਇਆ। ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ - “ਸੁਣੋ ਦੋਸਤੋ, ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਲੰਗੜਾ ਕੇ ਤੁਰਾਂਗਾ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈਣਾ।” ਖਰਗੋਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਲੰਗੜਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਥੈਲਾ ਜਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੱਚਿਤ ਹੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਦੋਂ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੂਹੇ ਨੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਉਹ ਥੈਲਾ ਕੁੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਅਜਾਦ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਵੱਡੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛੁਪ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਭੱਜ-ਭੱਜ ਕੇ ਥੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਰਗੋਸ਼ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਇਆ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਥੱਕ-ਹਾਰ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਆਪਣਾ ਥੈਲਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਥੈਲਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਹੱਕਾ-ਥੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮੌਰੀ ਸੀ ਤੇ ਕੱਛੂਆ ਵੀ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ

ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਥੋਂ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਦੋਂ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਦੋਸਤ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਇਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਹ ਫਿਰ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਚੂਹਾ, ਖਰਗੋਸ਼ ਅਤੇ ਕੱਛੂਆ ਥੈਲੇ ਜਮੀਨ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਰ ਉਪਰ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੌਰ ਜਦੋਂ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਫਿਰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸੱਪ ਤੇ ਪਈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੌਰ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਸੱਪ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ? ਸੱਪ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਭਰਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨ ਹੁਣ? ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਾ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚੂਹਾ ਦਿਸਣ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਪ ਉਸਦਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੱਪ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੂਹੇ ਵੱਲ ਵੱਧਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਚੂਹਾ ਵੀ ਭੱਜਣ ਲੱਗਾ। ਚੂਹਾ ਬਹੁਤ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਪ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ। ਸੱਪ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਚੂਹੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਮੌਰ ਆ ਗਿਆ। ਮੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਪ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਡ ਕੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਖਾਈ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਰੇ ਦੋਸਤ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਥੈਲੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ, ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਤਰਤਾ ਸੱਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤੇ ਦੇ ਜਵਾਬ

1) ਸੱਤ	9) ਵਿਜੈਲਕਸਮੀ ਪੰਡਿਤ
2) ਮਹਾਂਭਾਰਤ	10) ਪ੍ਰੀਕਿਸਤ
3) ਕੁਵੈਤ	11) ਅਗਸਤ
4) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	12) ਬੈਰੂਤ
5) ਭਾਰਤ	13) ਭਰਤ
6) ਸਮੁੰਦਰ ਗੁਪਤ	14) ਪਾਨੀਪਤ
7) ਤਿਬਤ	15) ਗੁਜਰਾਤ
8) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ	

ਆਉ ਕੁੱਝ ਉਪਕਾਰ ਕਰੀਏ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰੀਏ।

ਆਉ ਕੁੱਝ ਉਪਕਾਰ ਕਰੀਏ।

ਪਾਣੀ ਬਚਾਈਏ, ਪਾਣੀ ਬਚਾਈਏ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਭਾਰੀ।
ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਵਿਕਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਸੀ ਫਿਰਦੀ ਦੁਨੀਆ ਸਾਰੀ।
ਪਾਣੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਨਾ ਬੇਕਾਰ ਕਰੀਏ।

ਰੁੱਖ ਲਗਾਈਏ, ਰੁੱਖ ਲਗਾਈਏ, ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਭਾਰੀ।
ਰੁੱਖ ਵੱਡ-ਵੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਹੈ ਸ਼ਕਲ ਵਿਗਾੜੀ।
ਅਸੀਂ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਰੀਏ।

ਰੇਤ ਕੱਢੀ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਨਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਕੀ ਬਿਪਤਾ ਆਏਗੀ, ਗੱਲਾਂ ਇਹ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਹੁਣ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਰੀਏ।

ਬੇਕਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਮਾੜਾ।
ਹਵਾ ਸਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ, ਖੁਦ ਦਾ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਕਬਾੜਾ।
ਪ੍ਰਣਾਸ਼ ਦੂਰ ਕਰੀਏ 'ਮਨਮੌਜ਼ੀ' ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਕਰਾਰ ਕਰੀਏ।

ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ

B ਰਸਾਤ ਦਾ ਮੌਸਮ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਜਿਥੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਬਰਸਾਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਕਸਰ ਮਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ -

❖ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉਲਟੀ, ਦਸਤ, ਸਰਦੀ, ਜੁਕਾਮ, ਪੀਲੀਆ ਆਦਿ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਉ। ਪਾਣੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਬਾਲ ਕੇ ਦਿਉ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਉ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਰਮ ਰੱਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਟਾਣੂੰ ਉਦੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਥੱਲੇ ਛਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਗਿੱਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਪੂੰਸ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਕਾ ਦਿਉ।

❖ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

❖ ਮੰਹੀਂ ਪੈਣ ਨਾਲ ਤਾਪਮਾਨ ਥੱਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਰਮ ਸੂਪ ਤੇ ਕੋਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੀਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

❖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਉਰਜਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ

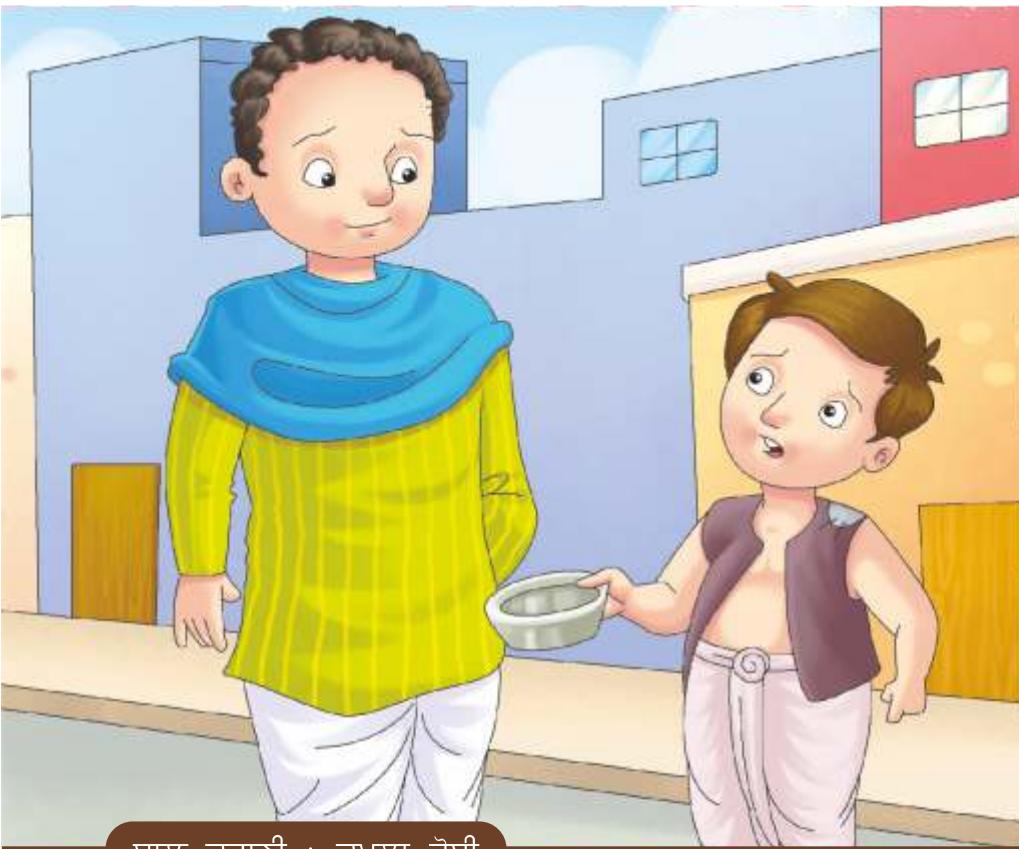
ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉ। ਅੱਪ-ਪੱਕਿਆ ਭੋਜਨ ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਉ। ਲਸਨ ਅਦਰਕ ਦਾ ਸੂਪ ਮੰਹੀਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਡੋਟੀਆਂ-ਡੋਟੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਚ ਕਫ, ਜੁਕਾਮ, ਨਜ਼ਲਾ, ਛਿੱਕਾਂ, ਬੁਖਾਰ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

❖ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛਰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਕ ਡੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੱਛਰ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਲੇਰੀਆ ਤੇ ਡੇਂਗੂ ਵਰਗੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਮੱਛਰਾਂ ਕਾਰਨ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ।

❖ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਡੋੜੇ-ਫਿਨਸੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਜੇਕਰ ਬੱਚੇ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਐਂਟੀਸੈਪਟਿਕ ਸਾਬਣ ਵਰਤੋਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਖਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇਗਾ।

❖ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫਲ ਦਿਉ ਪਰ ਫਲ ਵੀ ਧੋ ਕੇ ਦਿਉ। ਬਿਨਾਂ ਧੋਤੇ ਫਲ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਤਾਜ਼ਾ ਖਾਣਾ ਹੀ ਖਵਾਉ। ਬੇਹੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜੰਕ-ਫੂਡ ਨਾ ਦਿਉ। ਘਰ ਵਿਚ ਤੁਲਸੀ, ਅਦਰਕ ਤੇ ਨਿੰਬੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੋਟੀਆਂ-ਡੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਕਮਲਾ ਜੋਸ਼ੀ

ਸਹੀ ਸੋਚ ਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰ ਦੇਵੇ

ਸੁਣ ਨ 1765 ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਭਿੰਕਰ ਅਕਾਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਦੇ ਮਾਰੇ ਦਮ ਤੋੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਈਸ਼ਵਰਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਹਾ ਦੀਨ-ਹੀਨ ਬਾਲਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਿੱਖਿਆ ਮੰਗੀ। ਭੁੱਖ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਉਸ ਬਾਲਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪੀਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਚਮਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੀ।

ਈਸ਼ਵਰਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੰਨ ਲਓ, ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ?”

ਉਸ ਬਾਲਕ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ,

“ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ, ਵੇਖੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾ ਉਡਾਓ।”

“ਨਹੀਂ ਭਾਈ, ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਚਮੁਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਦੱਸੋ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ?” ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਵਰਚ ਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਬਾਲਕ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ, ਦੋ

ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਖਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਖਰੀਦਾਂਗਾ ਅਤੇ ਦੋ ਪੈਸੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ।” ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਅਤੇ ਮੰਨ ਲਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋ ਆਨੇ ਦੇਵਾਂ। ਫਿਰ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਲਕ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਉਸ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।”

ਬਾਲਕ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਇਕ ਆਨੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਚਾਵਲ ਜਾਂ ਖਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਖਰੀਦਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

“ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚਾਰ ਆਨੇ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ?” ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮੈਂ ਦੋ ਆਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਆਨੇ ਦੇ ਅੰਬ ਖਰੀਦ

ਕੇ ਚਾਰ ਆਨੇ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਫੈਲਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ।”

ਬਾਲਕ ਵਿਚ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਈਸ਼ਵਰਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਲਕ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਲਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਵ ਉਭਰ ਆਏ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਗੁਜਰ ਗਿਆ। ਈਸ਼ਵਰਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁੱਲ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਚਿਤਰੰਜਨ ਐਵੇਨਿਊ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ 16-17 ਸਾਲ ਦੇ ਗਭਰੁ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੈਠੋਗੇ?”

ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਕਾਫੀ ਖਾਂਦਾ-ਪੀਂਦਾ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਭਾਈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਿਆ ਨਹੀਂ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਤੋਂ ਹੇਡ ਛਿੱਗ ਪਏ। ਰੌਂਦੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਅਪ ਮਹਾਨ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਂਗਾ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਕੁਝ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਦੋਲਤ ਹਾਂ।”

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਛੋਟੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸਮਤ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਦੁਕਾਨ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਈਸ਼ਵਰਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸਨ, ਉਸ ਬਾਲਕ ਦੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ■

ਰੰਗ ਭਰੋ

ਨਾਂ ਉਮਰ.....
ਪੂਰਾ ਪਤਾ.....

ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

► ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਹਰਸੂਲ (ਉਮਰ 9 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ :- ਕਲਿਆਣਪੁਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਦੂਜਾ ਨੰ :

ਜਸਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਉਮਰ 11 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਬੋਹਾ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

► ਤੀਜਾ ਨੰ :

ਵੰਸਿਕਾ ਬੇਬੀ (ਉਮਰ 11 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ - ਬੁਛਲਾਡਾ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਸੁਭਪ੍ਰੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),

ਰਾਧਾ (ਜਗਰਾਉ),

ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ),

ਆਰਾਧਿਆ (ਦਿੱਲੀ),

ਨਿਤਿਨ ਕੌਰ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ),

ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਾਨਸਾ),

ਗੁਰਵਿੰਦਰ (ਜੀਰਾ),

ਪੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ),

ਸੁਖਮੀਤ (ਸਰਦੂਲਗੜ),

ਸਿਦਕ ਭਾਟੀਆ (ਦੋਗਹਾ),

ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਗੁਮਟਾਲਾ),

ਏਕਤਾ (ਹਰੀਕੇ ਪਤਨ),

ਪਰਵੀਨ ਕੌਰ (ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ),

ਵਿਦਿਤ ਬਜਾਜ (ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੁਰ),

ਹਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਕਰਾਲੀ),

ਅਰਸਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੂਪੋਵਾਲ),

ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਨ (ਬਟਾਲਾ),

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ (ਭੈਰੋ ਮਾਜ਼ਰਾ),

ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਹੀਰੇ ਖੁਰਦ)

ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ **25 ਅਗਸਤ 2022** ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚ ਭੇਜ ਦਿਓ।

ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ **ਸਤੰਬਰ 2022** ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨਾਮ ਦੱਸੋ....

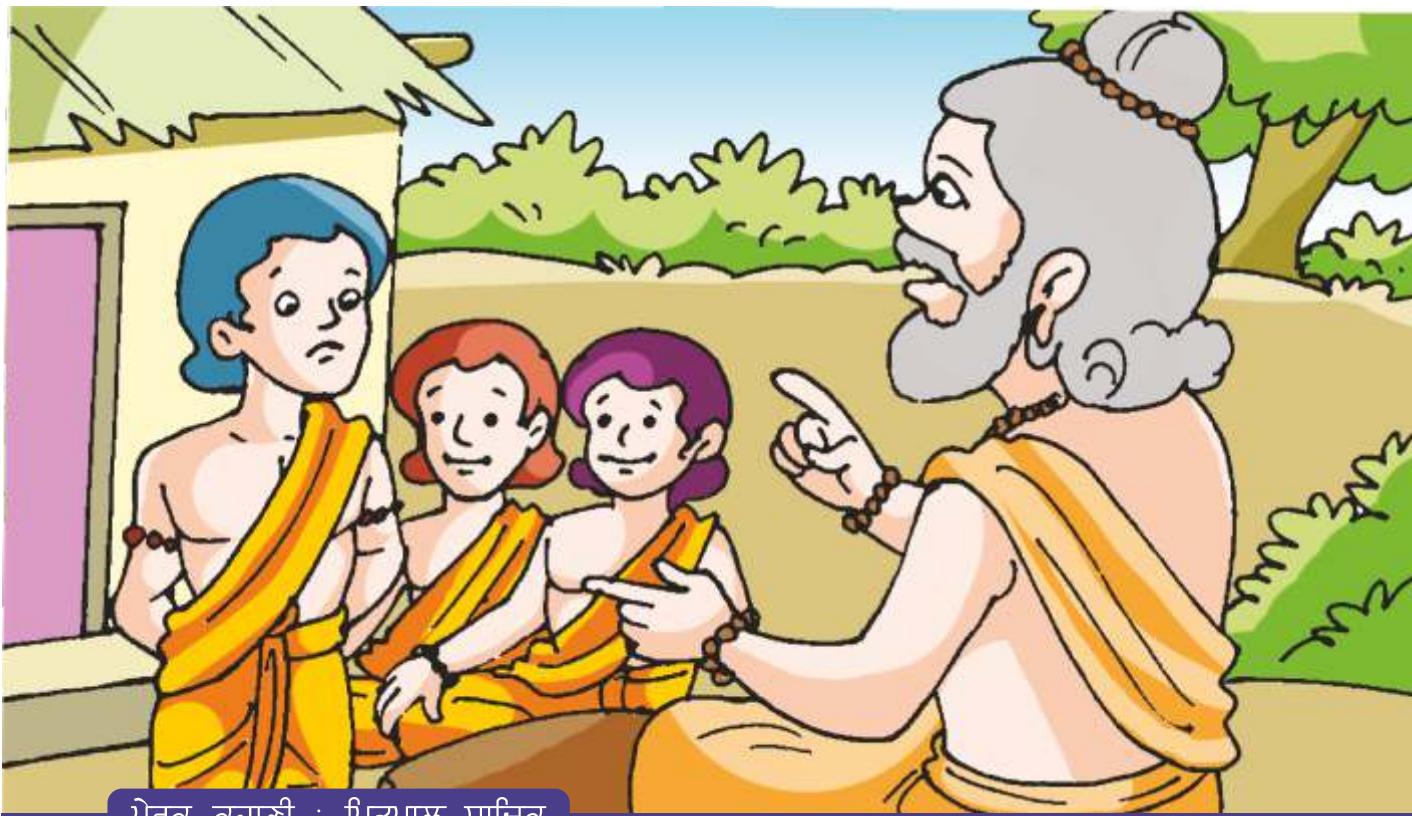
1. ਪਹਿਲਾ ਹਟੇ ਲੂ ਬਣ ਜਾਓ,
ਦੋ ਅੱਖਰ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ।
ਸਬਜੀਆਂ ਦਾ ਮੌਹੰ ਹਾਂ ਰਾਜਾ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
2. ਪਹਿਲਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਬੁਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ,
ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਸਾਨ।
ਧੁਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
3. ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਬਰ ਮੈਂ ਲਿਆਉਂਦਾ,
ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ।
ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡਿਆ ਨਾਲ ਗੁੜਾ ਨਾਤਾ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
4. ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿਖਾਊ,
ਸਭ ਦੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕੰਮ।
ਇਲਕਟੂਨਿਕ ਮੀਡਿਆ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਮੇਰਾ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
5. ਲਕੜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀ,
ਤਿੰਨ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ।
ਲੋਕ ਬੈਠਦੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪਿਆਰੇ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
6. ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਟਿਮ-ਟਿਮ ਕਰਦਾ,
ਦੋ ਅੱਖਰ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ।
ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਗਾਇਬ ਮੈਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
7. ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਲਿਖਦੇ,
ਦੋ ਅੱਖਰ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ।
ਪੈਨ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਗੁੜਾ ਨਾਤਾ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
8. ਵਿੱਜਾਂ ਸੈਕੰਡ ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ ਜਾਵਾਂ,
ਬੱਚਿਉ ਅਜਿਹਾ ਮੈਂ ਹਾਂ ਗਾਨ।
ਗਵਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਂਗੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪਿਆਰੀ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।
9. ਬੰਕਿਮਰੰਦਰ ਚਟੁਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪਿਆਰੀ,
ਮਿਲ-ਜਲ ਕੇ ਸਭ ਗਾਊਂਦੇ ਗਾਨ।
ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗੀਤ ਹਾਂ ਪਿਆਰੇ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ।

7. ਮੁਫ਼ਤ 8. ਦਾਤਾਵਾ 9. ਦਾਤਾਵਾ

4. ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ 5. ਬੇਚਾਵਾਂ 6. ਦਾਤਾਵਾ

1. ਅਪ੍ਰੈਲ 2. ਮਈ 3. ਅਕਤੂਬਰ

: **ਮੁਫ਼ਤ ਦੇ ਮੁਹੂਰ ਮਿਤੀ**

ਪ੍ਰੇਰਕ ਕਹਾਣੀ : ਪਿੜਪਾਲ ਸਾਦਿਕ

ਵਰਦਰਾਜ਼ ਦੀ ਕਾਇਆਕਲਪ

ਬ

ਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੁਰੂਕੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਰਦਰਾਜ਼ ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਬਾਲਕ ਪੜਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਦਾ ਮਖੋਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬੁੱਧੂ' ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ 'ਮੂਰਖਰਾਜ਼'। ਕੁੱਝ ਸਹਿਆਠੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਦ ਭਗਵਾਨ ਬੁੱਧੀ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬੁੱਧੂ ਹੈ, ਮੂਰਖ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਲੇਕਿਨ ਵਰਦਰਾਜ਼ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ— ਬੇਟੇ ਵਰਦਰਾਜ਼! ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣਾ ਤੇਰੇ ਵਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਤੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆ ਲਿਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ

ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਜਾ। ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਵੰਡਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਵਰਦਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਾਈ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰ ਛੂਹ ਕੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਉਹ ਥੱਕ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਵੀ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸੱਤੂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸੱਤੂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤੂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਕੁੱਝ ਦੂਰੀ ਤੇ ਇੱਕ ਇਸਤਰੀ ਖੂਹ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ। ਜਦ ਇਸਤਰੀ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਖਿਚ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ

ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖੂਹ ਦੀ ਮਣ ਤੇ ਪਏ ਖੱਡਿਆਂ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ— ਘੜੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਵਧੀਆ ਖੱਡੇ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ-ਭਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਖੱਡੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਘੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਵਰਦਰਾਜ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ— ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹ ਖੱਡੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣੇ ਹਨ? ਕੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਘਸ ਦੇਣ?

ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ — ਹਾਂ ਬੇਟਾ ਇਹ ਵੇਖੋ, ਖੂਹ ਦੀ ਮਣ ਤੇ ਰੱਸੀ ਨੇ ਵੀ ਘਿਸ-ਘਿਸ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

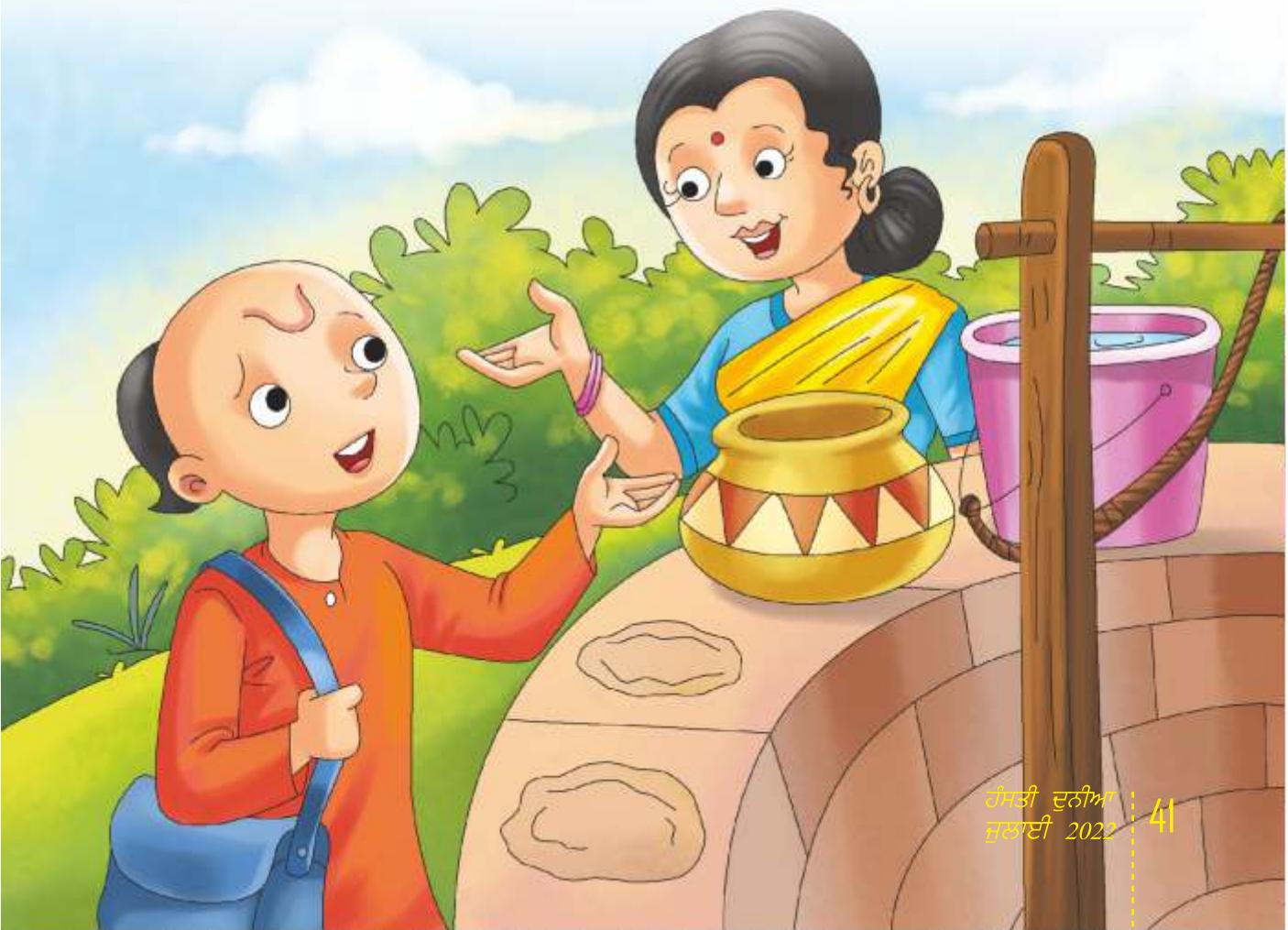
ਵਰਦਰਾਜ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਘਸ

ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀ ਮੈਂ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਸਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਠਾਨ ਲਿਆ— 'ਮੈਂ ਖੂਬ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂਗਾ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਂਗਾ।'

ਉਹ ਗੁਰੂਕੁਲ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਉਠੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੜਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਵਰਦਰਾਜ ਖੁਦ ਮਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪੜਨ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਖੂਹ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਇਆਕਲਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬੱਚਿਉ! ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਬਾਲਕ ਵਰਦਰਾਜ ਹੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਆਕਰਣ ਵੀ ਲਿਖਿਆ।

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਾਰ ਬਣਾਓ।
 - ਮਾਨਵੀ ਮੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰੋ।
 - ਰੁੱਖ ਖੁਦ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਿਨ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਛਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਠੰਡਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪ ਕਸਟ ਸਹਿ ਕੇ ਵੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 - ਠਹਿਰਾਵ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਥਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਪਏਗਾ।
 - ਸੇਵਾ ਉਹੀ ਮਹਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਵਾਰਥ ਰਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।
 - ਜੋ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਕਾਰ-ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸਭ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 - ਪ੍ਰਭੂ ਪੇਮੀ ਉਹੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 - ਨਿਮਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਹੀ ਰੁੱਤਬਾ ਬੁਲੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ
- ਕੋਧ ਨੂੰ ਖਿਮਾ ਨਾਲ, ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ, ਪਿ੍ਲਾ ਨੂੰ ਦਯਾ ਨਾਲ, ਦਵੈਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜਿੱਤੋ।

- ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ

- ਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਭ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਢੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਦਯਾ, ਪ੍ਰੇਮ, ਤਿਆਗ ਇਹ ਸਭ ਆਦਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੀ ਅਹਿੰਸਾ ਹੈ।
- ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿ੍ਲਾ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ।

- ਈਬਾ ਏਜਰਾ

- ਸਾਹਸ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਹਰ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਜਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਸਿਰਫ ਡਰਪੇਕ ਅਤੇ ਸਕਤੀਹੀਨ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।
- ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।
- ਇਹ ਧਰਤੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਹੈ।

- ਮਹਾਤਮਾ ਬੁਧ

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ: ਜਗਤਾਰ ਚਮਨ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ : ਗੋਪਾਲ ਗੁਪਤਾ

ਕੀਟ-ਪਤੰਗਿਆਂ ਦੀ ਅਜੀਬ ਜੀਵਨ-ਚਰਚਾ

ਇ

ਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਨੌਥਾਪਨ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੀਟ-ਪਤੰਗਿਆਂ, ਕੀਤਿਆਂ-ਮਕੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਝ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜੰਗਲਾਂ, ਪਰਬਤਾਂ, ਨਦੀਆਂ, ਘਾਟੀਆਂ, ਸਾਗਰ ਤੱਟਾਂ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਅਤੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਝੀਲਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਕੀਟ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਟਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਲਗਭਗ 40 ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਦਲਦੇ ਅਤੇ ਵੰਸ਼-ਵਧੇ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਵੰਸ਼ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਆਦਿ ਅਨੌਥੀ ਹੈ। ਸੂਈ ਦੀ ਨੋਕ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਕੀਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਮੈਟੀਮੀਟਰ ਤਕ ਲੰਬੇ-ਚੌੜੇ ਕੀੜੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੀੜੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਘੱਟ,

ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ-ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੀਟ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਕੀਟਾਂ ਦੀਆਂ 30 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰ ਦਸ਼ਮਲਵ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਰਥਾਤ 15 ਲੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਫੁੰਗਾ (ਬਾਟੇਲ) ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਹੀ 3 ਲੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹਨ। ਝੀਂਗੁਰ, ਤਿਲਚੱਟੇ, ਟਿੱਡਾ, ਖਟਮਲ, ਤਿਤਲੀ, ਜੁਗਨੂ, ਪਤੰਗੇ, ਜੂਂ, ਭੂੰਡ, ਪਿਸੂ, ਦੀਮਕ, ਮਧੂਸੱਖੀ, ਮੱਖੀ, ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਟ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲਗਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੋਜਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਕੀੜੀ ਆਪਣੇ ਵਜਨ ਤੋਂ 50 ਗੁਣਾਂ ਭਾਰ ਉਠਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੜੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 120 ਡਿਗਰੀ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੱਖੀਆਂ

ਦੀ ਕਿਟੀਨੋਮਿਡ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਵੀ 102 ਡਿਗਰੀ ਸੈ:ਗ੍ਰੇਡ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਜਾਵਾ ਵਿੱਚ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਕੀੜੀਆਂ ਵੀ

ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਰੁਖਾਂ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਕੇ 300 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਚੌੜਾ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਰਾਗਿਰੀ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਨਮੂਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹਰੀ ਕੀੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ 10 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮੂੰਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਕੇ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੇ ਆਲੂਣੇ ਤੋਂ ਕੀਟ ਡਿੰਬ (ਲਾਰਵਾ) ਨੂੰ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾ ਕੇ ਧਾਰਾ ਖਿਚ ਕੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੱਤਾ ਕੀੜੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਕੀੜੀਆਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੰਮੀ ਕਤਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਫਿਰ ਦੂਰ ਵਾਲੇ ਪੱਤੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਚ ਕੇ ਸਿਲਦੀ ਹੈ। ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਇਹ ਆਲੂਣੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਬਾਕੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਅਜਿਹੇ ਕੀਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਉਪਜ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੇਲੀ ਪਦਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪਿੱਠ ਤੇ ਕੁੱਥ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀੜੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਰੁਖਾਂ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਘਰੋਂਦਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਐਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਵਰਖਾ ਅਤੇ ਤੁਢਾਨ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ। ਲਾਜਨ ਏਂਟ ਨਾਮਕ ਕੀੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਜਾਤੀ ਸੁੱਕੀ ਰੇਤ ਵਿੱਚ ਸੁੰਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੱਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੇ ਇਹ ਰੇਤ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਬੋਛਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੇਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖੱਡੇ ਵਿੱਚ ਖਿਚ ਕੇ ਚੱਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੀਟ-ਪਤੰਗੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਵਰਗੀ ਧੁਨੀ ਕੱਢ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀਟ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ 10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਕੀਟਾਂ ਦੇ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੁੱਝ ਤਾਂ 25-30 ਮੀਟਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੀ ਰੰਧ ਸੁੰਘ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਜਾਤੀਆਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਘੁਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੀਟਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੋ-ਦੋ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੰਡੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਹੀ ਖੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਾਪੁਆ-ਨਿਊਗਿਨੀ ਵਿੱਚ 'ਇਲੇਕਜੇਂਡਰਾ' ਨਾਮਕ ਤਿਤਲੀ ਦੇ ਖੰਭ 30 ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੰਡ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢਾਈ ਗ੍ਰਾਮ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ 'ਮਾਈਕੋਸਾਈਕੀ ਏਰੀਯਾਨ' ਖੰਭ ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਰਥਾਤ 0.067 ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਤੰਗਾਂ ਇੱਕ ਮਾਤਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੰਭ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਫੈਲਾਵ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ 0.018 ਸੈਟੀਮੀਟਰ।

'ਇਲੇਕਜੋਡਰ' ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਤਿਤਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ 'ਏਡਮਿਰਲ' ਤਿਤਲੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸਿੰਗ ਵਰਗੇ ਦੋ ਤਾਰ ਨਿਕਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘਰ ਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

'ਟ੍ਰੈਪਡੋਰ ਸਪਾਈਡਰ' ਨਾਮਕ ਮੱਕੜੀ ਗੋਰੀਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਣੇ ਸੁਰੰਗ ਤੋਂ ਕੀਟਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ, 'ਵੁਲਫ ਸਪਾਈਡਰ' ਭੇੜੀਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਝਪਟ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਦੰਦ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 'ਕੈਬ ਸਪਾਈਡਰ' ਸਰੀਰ ਇੰਝ ਫੁਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਿੜੇ ਛੁੱਲ ਦਾ ਭਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਕੀਝਾ ਉਸ ਤੇ ਬੈਠਾ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੌਜੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਤੀਆਂ ਬਾਕੀ ਆਮ ਮੱਕੜੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬੁਣਦੀਆਂ।

ਜਾਜਿਲਾ (ਅਫਗੀਕਾ) ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੋਖਾ ਕੀਟ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਪਿਸਤੋਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਨੀ ਗਰਮੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੈਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਰੂਦ ਵਰਗੀ ਗੰਧ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਚਮਗਾਦੜ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਰਗਾ ਚੂਹੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਏਕੰਕ' ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਹੰਝੂ ਗੈਸ ਦੀ ਗੰਖੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਖੁਦ ਇਹ ਗੈਸ ਕੱਢ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਕੰਕ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਸ 325 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦੀਮਕ ਦੀ ਬਾਬੀ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਕੀੜੀਆਂ ਵੱਡ ਜਾਣ ਤਾਂ ਆਮ ਦੀਮਕਾਂ ਤੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਲੜਾਕੇ ਦੀਮਕ (ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਿਚਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।) ਕੀੜੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਦ੍ਰਵ ਛਿੜਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀੜੀਆਂ ਅੱਗੇ

ਨਹੀਂ ਵੱਧ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭੂਮਧ ਰੇਖਾ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀਮਕ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਤੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ 700 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ ਉਚੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੀਨਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮੀਨਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੌੜ ਸਕਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਠਿਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਗ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 9 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਤੀ ਖੋਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਲ ਅਤੇ ਪੂਛ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿੰਦੂ ਚਮਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

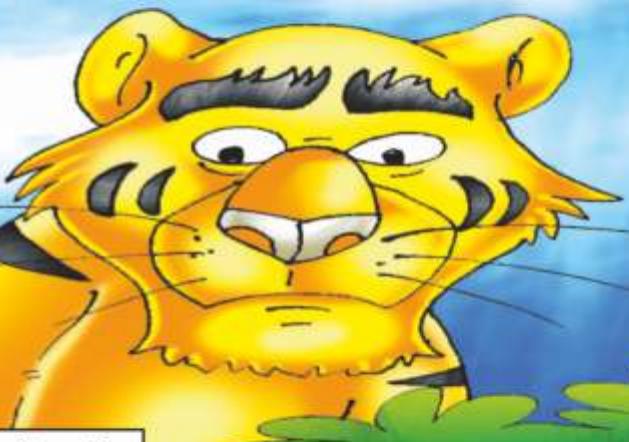
ਮੇਡਾਰਾਸਕਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੈਰ ਵਾਲੀ ਛਿਪਕਲੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਛ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਡਿਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤਕ ਉਛਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਪੂਛ ਵੱਲ ਝਪਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਛਿਪਕਲੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਪੂਛ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਗ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਚਮਗਾਦੜ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਡਦੇ ਸਮੇਂ (ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ) ਆਵਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਮਗਾਦੜ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰਕਥਾ

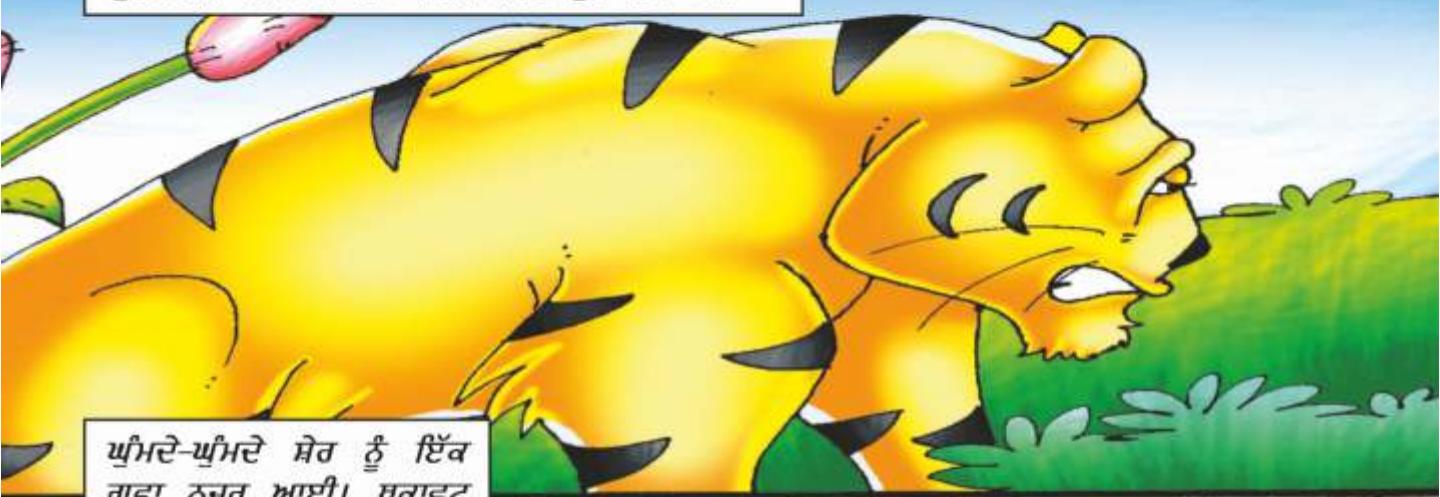
(ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ)

ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁੱਢਾ ਸੇਰ ਗਰੀਦਾ ਸੀ। ਬੁੱਢਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸੇਰ ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭੁੱਖਾ ਸੀ। ਉਹ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁੰਮਦੇ ਸੇਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਬਕਾਵਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਸ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸੋਚਿਆ - ਜੇ ਵੀ ਜਾਨਵਰ ਇੱਥੇ ਗਰੀਦਾ ਹੋਏਗਾ, ਜਦ ਉਹ ਇੱਥੇ ਆਏਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ।

ਸ਼ਾਮ ਪੇ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਗਿੱਦੜ ਰਹੀਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼ਾਮ
ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਫਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਗਿੱਦੜ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਆਪਣੀ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ
ਗੁਫਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ
ਅਰਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ
ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਈ ਥੋਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ
ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੇ ਪਈ।

ਗਿੱਦੜ ਉਹਨਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲਦਾ-
ਚਲਦਾ ਆਪਣੀ ਗੀ ਗੁਫਾ ਦੇ ਗੇਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

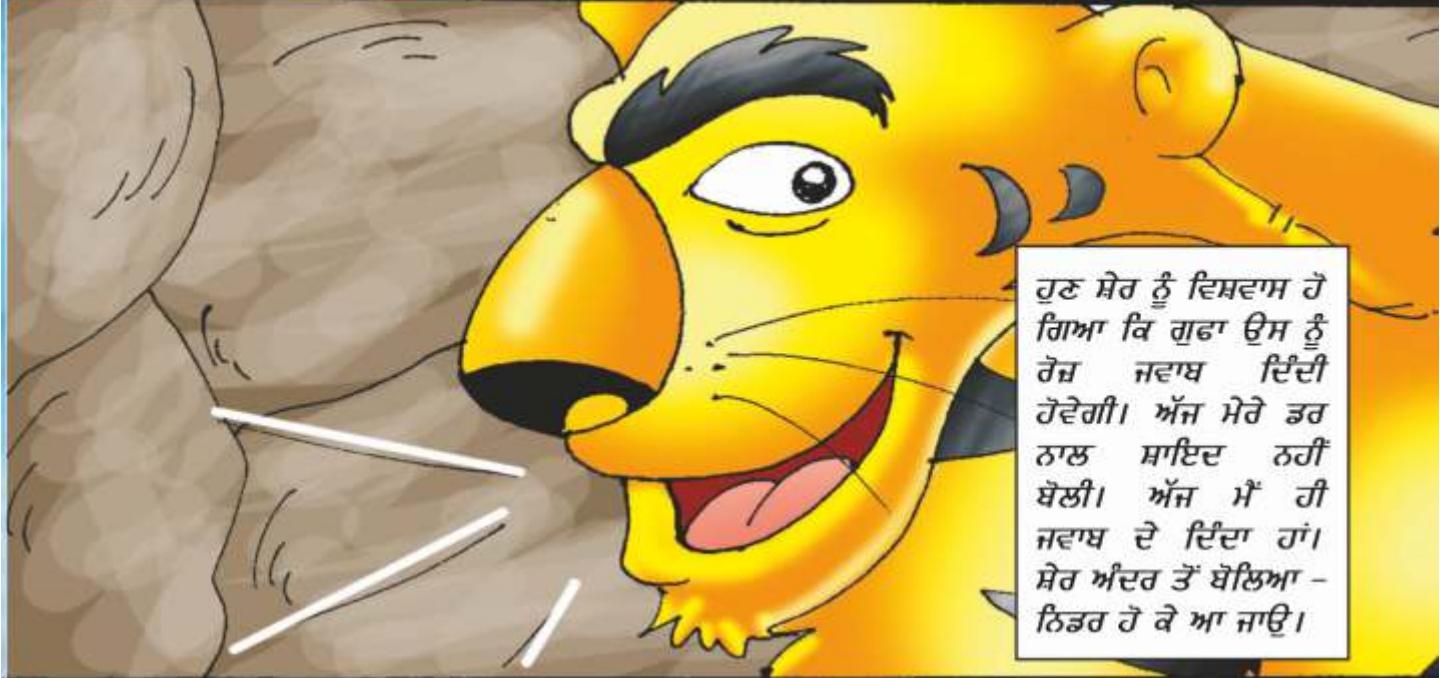
ਗਿੱਦੜ ਨੇ ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਗੁਫਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੇ ਨਚਰ ਆਏ, ਲੇਕਿਨ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰੇ!

ਸੋਰ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਫਾ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਈ। -ਹੋ! ਗੁਫਾ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਉ...।

ਗੁਫਾ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਈ - ਹੋ ਗੁਫਾ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅੱਜ ਜਵਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ?

ਹਿਰ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆਉਣ
ਤੇ ਗਿੱਦੜ ਬੋਲਿਆ— ਠੀਕ ਹੈ,
ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ
ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੁਸਰੀ ਗੁਫਾ
ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਸੇਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ
ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਫਾ ਉਸ ਨੂੰ
ਰੋਚ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ
ਹੋਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਡਰ
ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ
ਬੋਲੀ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਹੀ
ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।
ਸੇਰ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਬੋਲਿਆ—
ਨਿਭਰ ਹੋ ਕੇ ਆ ਜਾਓ।

ਹੁਣ ਗਿੱਦੜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨ ਹੋ
ਗਿਆ ਕਿ ਸੇਰ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ
ਭੱਜ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਸੇਰ ਵੀ ਸਮਝ ਗਿਆ
ਕਿ ਉਹ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੱਚਿਓ! ਮੁਸੀਬਤ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ
ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਵਾਲਾ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿਤੱਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on **23rd** of every month

radio.nirankari.org

24x7

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on **10th** of every month

शुगों तराने
कड़ पुराने

Bhakti Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **20th** of every month

SOUL VIBES

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **Last Friday** of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **1st & 16th** of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ

ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ

ਏਕ ਨਜ਼ਰ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

- ❖ ਗਿਆਰਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਅਖਬਾਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਵਚਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੇਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:-

Tel. : 011-47660200 (Extn. : 862) | Email : Patrika@nirankari.org

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ

- ❖ ਕੀ ਆਪਣੂੰ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ (ਪੰਜਾਬੀ) ਮਾਸਿਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ?
- ❖ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 23 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ *Dispatch* (ਡਿਸਪੈਚ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕ ਵੀ ਆਪਣੂੰ ਇਹ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ –
 1. ਅਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਡਾਕਖਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
 2. ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 011-47660200 (Extn. : 862) OR Help Line No. 011-47660360 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ, ਤਾਂਕਿ ਆਪਣੂੰ ਉਸਦੀ ਢੂਜੀ ਕਾਪੀ ਭਿਜਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

**ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ,
ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪੈਲਕਸ, ਬੁਰਾੜੀ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ-110009**